

Epeso ali leta

Paulo ana lelelele

Walo bagubagunana

Yanuwa Epeso iya taon lalakina Eisiya polovinsi koina, yo ali bisinisi sibaibaiwa. Paulo ana takikili yaiyonana koina, bolime yaiyona imiyamiya Epeso koina yo iyakayakatai kolili (Wagitai Apositolo ali paisowa peina 19). Muli mena Paulo sipei deli mena Loma koina. Sauganane koina leta bwaite ilele, kabo Tikiko ilokalai ilau iwolena toekalesiya Epeso kolili (6:21-22).

Epeso koina tomo sibaibaiwa siya nige Yudiya tomonliyao, na tupwana siya Yudiya tomonliyao. Leta bwaite koina Paulo iyakenayagili boda labui bwaimwa Keliso itubweiliko siyamala boda kaigeda ekalesiya koina (2:15-16 yo 3:6). Paulo iedeededede lalakina tawae Yaubada ana nuwatu ekalesiya kaiwena (3:10) na tawae Yaubada ana mulolo kolila. Kaba gite yaiyona iwalowegili ekalesiya kaiweli. Ekalesiya besiele yona kaigeda na Keliso besiele kulukulu (1:23, 4:15-16). Ekalesiya besiele nume na Keliso besiele numene kana wauwau (2:20-22). Ekalesiya besiele sine tokasole na Keliso besiele wainena tau (5:25-27). Besiele tabe Paulo Epeso ikabiyakaiweli yawasili ana laulau kaiwena Keliso itubweiliko siyamala yona kaigeda mwa kaiwena siya mayale natunao.

---

1 ¹Yau Paulo, Yeisu Keliso ana tosaenawasa (apositolo) yabo Yaubada ana nuwatu mena. Leta bwaite yalele yo yayawasa komiu Yaubada ana tomoyao, Yeisu Keliso kana tomeli yawasosi, kwamiyamiya Epeso koina kolimiu. ²Yakawanoi Yaubada Tamala yo Guyau Yeisu Keliso ali katekamkamna yo ali nuwa-daumwali mena katemiu siloyakalapowon.

Keliso koina Yaubada mulolo meuloili iyelima kolila

³Yaubada tatobalan, iya ala Guyau Yeisu Keliso tamana. Ilonamwayagila tem tatobalan kaiwena Keliso koina yauyauya meuloili bulibuli yanuwaliyao kolili silaoma iyelima kolila yaluyaluwala kali sagu

kaiwena. ⁴Sauga bagubagunana koina igitesipwailako kaiwena tapatu Keliso koina muli mena yanuwa yaulina iyamayale. Igitesipwaila besiele na tem kita taemala ana tomo yakayakasisili manna mena yo nige kawanaena yabo imiyamiya kolila. ⁵Yo tabe sauga bagubagunanane koina Yaubada imuloloila mwa iloina na tem ikawa-natu-wagila Yeisu Keliso ana paisowa kaiwena. Ana yaliyaya mena yo ana nuwatu mena ikawa-natu-wagila besiele. ⁶Kabo tatobalan ana katekamkamna lalakisosina, bwaine ana olena bwagabwaga iyeyamako natuna mulomulolona iya koina tapatuko.

⁷Mwa Yeisu Keliso ana boita koina livasi talobai bwaite Yaubada ala pwanoli inuwatu-pwaikiliko. Walo yawasosi, Yaubada ana katekamkamna ilalakisasi. ⁸Katekamkamnane ikalapowon masumasuwe kolila tabe sonoga yo katai namwanamwana ana nuwatu kaiwena iyeyama. ⁹⁻¹⁰Ana nuwatu wadawadamnane iyamayaleyako kolila Keliso koina kaiwena iya ana nuwatu besiele. Kana sauga yawasosi koina ana nuwatune kani iginauli bwaite ginauli meuloili bulibuli yo yanuwa yaulina mena kani ikele-gogonagilima na Yeisu Keliso iya kulukululu na siya simiyamiya ana loina yaulina mena.

¹¹Mwa koinaele Yaubada igitesipwaila taemala ana tomoyao kaiwena sauga bagubagunana koina ana loina besiele. Walo yawasosi Yaubada ginauli meuloina iginauli besiele ana nuwatu. ¹²Mwa koina kita tomeli baguna Yeisu koina Yaubada ikalaila ana tomoyao na mesabana Yaubada esana takeleisinan yo tatobalan. ¹³Na komiu tabe walo yawasosine kwabenalanako bwaite Yeisu wasana namwanamwana leboimiu kaiwena mwa kwameli koina na kwaemala ana boda. Kabo Yaubada ana kilakilala ipeiyako kolimiu yakato komiu iya ana gogo, kana katai bwaite besiele, Yaluyaluwa Tabuna iyeyawako kolimiu besiele ana waloyameli. ¹⁴Na kita Yaluyaluwa Tabuna takalaiyako kabo takatai namwanamwai yakato meuloina bwaite iwaloyameli kolila bwaliga kani takalai. Mwa koinaele tasanasana kanasiga Yaubada ilivasi-yawasosila na ikalaila mekalakava tamiyamiya. Kabo ilonamwayagila tem esana wasawasana takeleisinan yo tatobalan.

Paulo ikawanoi Yaubada koina Epeso toekalesiyao kaiweli

¹⁵⁻¹⁶Bwaite kaiwena nige sowana yalopei kawatoki Yaubada koina yo sauga meuloina yakawakawanoi kaiwemiu. Saugana ami meli Yeisu Keliso koina yo tabe ami mulolo Yaubada ana tomoyao kaiweli wasali yabenalagili yagu kawa-tokine iyatubu. ¹⁷Yakawanoi ala Guyau Yeisu Keliso ana Yaubada koina, iya Tamala wasawasana, na tem Yaluyaluwa Tabuna iyeyawa kolimiu na mesabana Yaluyaluwane ikabi-yasonogamiyo yo Yaubada kana katai iyakenayagimiu yo kana katai kolimiu ilalaki. ¹⁸Tabe yakawanoi tem Yaubada ami nuwatu ikabiyamayale na wakatai

tawae iyaele manimiu mena sauga ilalaoma koina bwaimwa iya iyoganmiu koina. Tabe nuwanuwagu wakatai ana wasawasa kana lalaki naga iyelima ana tomoyao kolila. ¹⁹Tabe nuwanuwagu wakatai ana kaiwe ilalakisosi iyaele ipaipaisowa kita tomeliwo katela mena. Na bwaimwa kaiwene koina, ²⁰Yaubada Keliso ikeleyatoloyoi boita mena yo ipei ulaulana mena bulibuli yanuwaliyao kolili.^a ²¹Mwa koina Keliso ana kaiwe ilalakisosi kabo tobagunao, Seitani ana bodao ali kaiwe uloi uloi, aneloseyao meuloili, kinyao yo esa kaigeda kaigeda simiyamiya bwaite sauga yo sauga ilalaoma koina. ²²Yaubada ipei Keliso ginauli meuloili kali toloina, siya simiyamiya kaena yaulina mena, yo iya ipei boda ekalesiya kulukululi. ²³Na boda ekalesiya bwaite Keliso yona, mwa koina bodane iyakalapowonli ana namwanamwa meuloina koina.

Yaubada yawasi waluwaluna iyeyama Keliso koina

2 ¹Baguna ami gamwa-panapanawa yo mumugamiu naenaeli kaiweli yaluyaluwamiu siboita. ²Sauganane koina yanuwa yaulina nuwatuli boniboniyaili kolili kwalolokeikeile yo Seitani ana kamwasa koina kwamuliya, iya nige tagigitai na tomo siya nige Yaubada siyayakasisiyan iloinayagili. Yo sauga bwaite Seitani yaluyaluwana togamwa-panapanawa meuloili iloiloiloinayagili. ³Baguna kita meuloila besiele tamiyamiya togamwa-panapanawa ali boda luwali mena, yo yola kana yaliyaya tamulimuliya koina yo tawae yaluyaluwala yo yola ali gadosisi tapaisowai besiele. Tem iyaelemo tamiyamiya dedeinane koina idudulai yo sowasowana Yaubada ana munamunai talobai besiele yanuwa yaulina kana tomiyayao meuloili. ⁴⁻⁵Ala gamwa-panapanawa kaiwena yaluyaluwala siboitako. Na iya tokatekamkamna yo ana mulolo kolila ilalakisosi kabo yawasi waluwaluna iyeyama Keliso mekalakava. Ana katekamkamna koina bwaite iyeyawa bwagabwagai kolimiu leboimiu kwalobai. ⁶Kita Yeisu Keliso koina tamiyamiya, mwa Yaubada ikeleyatoloyoila boita mena Keliso mekalakava yo ipeila Keliso mekalakava ana kaba miya wasawasana koina bulibuli mena. ⁷Ginaulti besiele na tem kita taemala kaba gite siya tomo muli mena silalaoma kaiweli, na mesabana sikatai Yaubada ana katekamkamna ilalakisosi, bwaimwana ilaoma kolila Yeisu Keliso koina. ⁸Saugana kwanuwabui yo kwameli, Yaubada ana katekamkamna koina bwaite ana eyawa bwagabwagai, lebo kwalobai. Nige yakato ami paisowa uwena koina lebone kwalobai, na bwaite Yaubada ana eyawa bwagabwaga koina lebo kwalobai. ⁹Nige ami paisowa maisana, nigele. Mwa nige sowana yabo igagasa.

---

a 1:20 Paulo leta bwaite kalona mena iwalo bulibuli yanuwaliyao kaiwena Epeso tomoliyao tauna kona siya tobalau yo sitapwalolo yaluyaluwa uloi uloi bulibuli yanuwaliyao kolili.

¹⁰Yaubada iginaulila taemala yamayamayale waluwaluli Yeisu Keliso koina na mesabana paisowa namwanamwali iya ikatububunagiliko kani tapaisowaili.

Keliso ipei-gogonagila tayaboda kaigeda

¹¹Baguna sikabimiu komiu nige tomo Yudiya. Mwa tomo Yudiya sigite-yatalumiu siwaloba, “Komiu nige nigwenigwe mumugana wakakalai besiele kai, kabo komiu nige Yaubada ana tomoyao, kai kabomamo Yaubada ana tomoyao.” Na yau Paulo, yayanuwapeimiu tomo sibomamo mumugane siginauli nimali mena. Kabo ilonamwayagimiu kwanuwatukalatan ami miyamiya beyabeyana. ¹²Sauganane koina kami mwayaga iyai Keliso koina. Komiu besiele taumana, esamiyao nige simiyamiya Yaubada ana tomoyao Isileli ana bodao kolili yo Yaubada ana waloyameli iginauli kolili nige komiu kaiwemiu. Ami miyamiya yanuwa yaulina mena inae kaiwena nige ami katai yabo Yaubada kaiwena yo nige namwanamwa yabo imiyamiya kaiwemiu yakato kwasanasana. ¹³Na komiu kwapatuko Yeisu Keliso koina. Baguna komiu kami mwayaga iyai Yaubada koina na sauga bwaite koina Yaubada ikalaimiuma salina mena Yeisu Keliso kwasinena koina. ¹⁴Keliso katela ikabi-yanuwa-daumwalili mwa koina tamiya daumwali mekalakavao siya simiyamiya salila mena. Kai Yudiya yo komiu nige Yudiya taekalokalomagigi-lagila mwa kalomagigiline besiele dedeli iyakasala tamiya-suwala boda labui. Na Keliso dedeline ikogwaligwali ana boita koina kabo bodane labuine talaoma tayaboda kaigeda. ¹⁵Kai Yudiya kama loina sibaibaiwa, na Keliso ana boita koina loinaone iko-gwaligwaliliko. Iginauli besiele kabo bodane labuine ipei-gogonagila yo boda kaigeda waluwaluna iginauli mwa koina tamiya-daumwali. ¹⁶Keliso ana boitane kelose mena koina kalomagigiline ikele-gabaen na iyamiya-toyawaila, kita besiele tomo kaigeda yo nuwatu-pwaiki mena ikalaila tapileyoi Yaubada koina. ¹⁷Mwa ilaoma yo nuwa-daumwali wasana iguguyeyan kolimiu komiu baguna kwamiya-suwala Yaubada koina yo tabe kolimai kai Yudiya kamiyamiya Yaubada salina mena. ¹⁸Ala yai namwanamwana ele yakato kita bodane labuine talau Yaubada koina Yaluyaluwa Tabuna ana sagu mena bwaite Keliso ana boita, mwa koina tamiya-daumwali.

¹⁹Koinaele bwaite sauga komiu nige besiele taumanao yo laolaoma, na komiu yanuwa tanuwagaliyao besiele Yaubada ana tomoyao, ana susu yawasosi. ²⁰Komiu tabe besiele Yaubada ana nume kana wawali ana kaba kabi. Kai apositoloyao yo palopitao besiele Yaubada ana paisowa kana wauwayuao numene kaiwena yo Yeisu Keliso iya ala wauwau kana veku kaikaiwena. ²¹Nume kana wawali meuloina situbwe Keliso koina mwa koina numene iyasae isaesae, iyamala nume tabu yakayakasisina ala Guyau kaiwena. ²²Na komiu kwamiyamiya Keliso koina, kabo Yaubada

iyaboda-kaigedaimiu ana tomoyao meuloimiu kwaemala Yaubada yo Yaluyaluwana ali kaba miya.

Paulo ipaipaisowa siya nige tomo Yudiya kaiweli

3 ¹Yaubada ana paisowa kolimiu kaiwena mwa yakawakawano kaiwemiu. Yau Paulo yau ele deli mena yamiyamiya kaiwena Keliso ana paisowa yaginaulti komiu nige tomo Yudiya kaiwemiu. ²Nuwana wasagu kwabenalanako yakato Yaubada kagu yauyauya iyeyama koliyau na mesabana yapaisowa kaiwemiu. ³Kagu yauyauya iyeyama bwaite besiele, ana nuwatu wadawadamna iyakenayagau yo yakatai namwanamwai. Na edeededena Yaubada ana nuwatu wadawadamna kaiwena tupwana yawalowenako kolimiu. ⁴Na tem kwayasiliyako tawae yaleleyako sowasowana wakawa-yawasosi yakato Yaubada ana nuwatu wadawadamna yakatai namwanamwai bwaimwana ana paisowa Keliso koina. ⁵Yaso beyabeyali nige sikakatai Yaubada ana nuwatu wadawadamna, na bwaite sauga Yaluyaluwa Tabuna ana kaiwe mena iyakenayagimai Yaubada ana apositoloyao yo ana palopitao tabutabuli kolimai. ⁶Nuwatu wadawadamnane bwaite besiele. Yaubada ana lebo Yesu Keliso koina nige tomo Yudiya kabomamo kaiwemai na komiu nige tomo Yudiya kaiwemiu tabe. Kaiwena wasana namwanamwana kwabenalan yo kwameliyan, kabo komiu yo kai Yaubada ana katekamkamna ikatububunanako meuloila takele-toyawai. Mwa koina komiu yo kai taemala boda kaigeda yo Yesu Keliso koina Yaubada ana waloyameli takalai.

⁷Yaubada kagu yauyauya iyeyama yo yaemala ana topaisowa wasa namwanamwana kaiwena. Yo yagu kaiwe iyeyama koliyau yo koina ana paisowa yapaipaisowai. ⁸Bwagana yau yakikiusosi Yaubada ana bodao luwali mena na iyamo igite-sipwaiyau yo kagu yauyauya iyeyama na mesabana yaguguye komiu nige tomo Yudiya kolimiu. Yagu guguyene bwaite besiele, Keliso ana wasawasa ilalakisosi, nige sowasowana taemwawasi. ⁹Walo yawasosi, Yaubada yagu paisowa iyeyama na tem paisowane koina ana nuwatu wadawadamna tawae kani iginaulti yakabi-yamayale tomo meuloili kolili. Yaubada iya yanuwa yaulina kana toyamayale nuwatune iwadam kanasiga kabona, na siya yaso beyabeyali nige sigigitai. ¹⁰Iginaulti besiele na mesabana bulibuli yanuwaliyao kali tomiya meuloili, nuwana siya tobagunao o nuwana kaiwe uloi uloi, ana sonoga lalakisosina sigitai ekalesiya koina na sikawa-yawasosiyau. ¹¹Sauga beyabeyana koina ana nuwatu besiele yakato naga muli mena ipaisowai mwa koina ala Guyau Yesu Keliso ana paisowa koina paisowane iyemwawasi. ¹²Yo kita tamiyamiya Keliso koina yo tameliyan kabo sowasowana me ala katepatu talau Yaubada manna mena, nige kaba kausi yabo kolila. ¹³Koinaele yawalo kolimiu, tabu kwanunuwa-polowe

yagu kamkamna kaiwemiu. Kaiwena yagu kamkamnane uwena koina ami namwanamwa kwalobai yo tabe kwayaliyaya kaiwena.

**Paulo ikawanoi Yaubada koina na tem Epeso
sikatai Keliso ana mulolo kana lalaki**

¹⁴Yaubada ana paisowa kolimiu kaiwena mwa yapwalou Tamala manna mena, ¹⁵iya tomo meuloili siya simiyamiya yanuwa yaulina mena yo bulibuli mena iyamayaleli. ¹⁶Mwa yakawanoi yakato Tamala ana gogo wasawasali kolili kaiwe iyeyawa kolimiu na yaluyaluwamiu ikabi-yakaiweli Yaluyaluwa Tabuna koina, ¹⁷na mesabana Keliso imiyamiya katemiu mena ami meli kaiwena. Tabe yakawanoi lammiuyao sisusu silobi katekamkamna mumugana koina, na tem ami nuwatu simatuwa besiele mayau lamliyao sisusu silobi bwatano luwana mena sikabikalatan me ali kaiwe. ¹⁸Yakawanoi na tem komiu, mekamikavao tomeliwo meuloili, Keliso ana mulolo kana tabataba yo kana mamalawe yo kana sae yo kana lobi ana didiu kwanuwa-mayaleyan. ¹⁹Kita tomo nige sowasowana ana mulolo kana lalaki takatai yawasosi, na yakawanoi komiu ana mulolo kana lotonan sowasowana kwalotonan. Kabo Yaubada, iya namwanamwa meuloina yaina, mwa iyaele kolimiu yo katemiu iloyapowonli. ²⁰⁻²¹Yaubada ana kaiwe iyaele ipaipaisowa katela mena, mwa tem tawae kaiwena tanuwanuwatu yo nuwanuwala o takawanoi kaiwena iya sowasowana ala nuwatune ietulanyoili. Kabo kita tamiyamiya ekalesiya luwana mena yo Yeisu Keliso koina, yaso yo yaso kolili kani Yaubada esana tatobalan sauga meuloina nige ana kaba mwawasi. O besiele.

Kita tatubwe taemala boda kaigeda

4 ¹Yau ele deli mena yamiyamiya yaina kaiwena ala Guyau kaiwena yapaipaisowa, kabo yakabi-yakaiwemiu ami miyamiya wagitekalatan besiele Yaubada ana nuwatu bwaimwa koina mwa iyoganmiuko. ²Sauga meuloina me ami nuwalobi yo mumugamiu sibiga, tabu munamunai bwagabwaga, na mulolo mena kamikavao ali paisowa wakalakisiyeyagili. ³Yaluyaluwa Tabuna ikabiyakaiwela tamiya-namwanamwa, yo miya namwanamwane koina itubweila taemala boda kaigeda. Kabo sowasowana kwatonan kaiwe na miya-toyawane koina kwamiyayai. ⁴Kita meuloila tatubwe-gogo besiele yona kaigeda yo Yaluyaluwa Tabuna kaigedamo iya takalaiyako. Besiele me ala katepatu tasanasanamo namwanamwane kaigedana kaiwena bwaimwa Yaubada ikatububunanako yo koina iyoganlako. ⁵Walo yawasosi, ala Guyau kaigedamo, yo meuloila ala meli kaigeda yo ala babitaiso kaigedamo. ⁶Ala Yaubada kaigedamo iya meuloila Tamala. Yo tomo meuloina iloinayagili, ipaipaisowa meuloili kolili, yo imiyamiya meuloili luwaluwalili mena.

⁷Keliso kala yauyauya meuloila iyelimako, isoiyagiliko besiele ana nuwatu mena. ⁸Besiele Buki Tabu ana walo bwaite iwaloba, “Saugana isae kewa molosi mena isae mekanakavao siya ikaiwe-gabaegili yo ipanli yo mulolo isoiyagili tomo kolili.” ⁹Na walone bwaite ‘isae’ iyakenayagila yakato baguna ilobima yanuwa yaulina mena. ¹⁰Iya tolobimane iya kaigedana isaeyoi kewa mena. Yo nige yakato isae bulibuli mena na imiyamiya, nigele. Na bulibuline isae-gabaen yo imiyamiya kewa-molosi mena na mesabana ibomayoi koina ginauli meuloina bulibuli yanuwaliyao kolili iloyapowonli. ¹¹Bwaimwa iya tabe yauyauya isoiyan tomo kolili bwaite besiele. Tupwaliyao iwolegili siyamala apositoloyao, tupwaliyao palopitao, tupwaliyao wasa namwanamwana kana toyawasayao yo tupwaliyao pasta yo tupwaliyao dikonyao siya toekalesiyayao siyakayakataili Yaubada ana kamwasa kaiwena. ¹²Toekalesiyayao iwolegili kali yauyauya besiele na tem Yaubada ikatububunagili ana tomoyao na paisowa namwanamwali signaulili mesabana ekalesiya, Keliso yona, ikin idebalala yo ikaiwe, ¹³yakato kita tayaboda kaigeda yo meuloila Yaubada Natuna tameliyan yo takatai namwanamwai na taemala tomo matumatuwala yo mumugala besiele Keliso, mumugane koina Keliso iloyapowon.

¹⁴Koinaele nige sowana mumugala besiele melumelu, nige sowana kita besiele waga bagolu ikoko-yageyagela, yo nige sowana tosonosonogao ali yakayakatai iyui-kalakalaila besiele yaumai mayau liguna iyui-takitakikilan. Yo siya kamwasa sibaibaiwa signaulili yakato silawagila mwakota koina, yo kamwasaline kolili tomo siwoya-suwalagili. ¹⁵Tabu ali yakayakataine koina tagogolulau, na sowasowana ala edeedede koina tawalo dudulai me ala mulolo na meli yo katai kolili takin me ala kaiwe yo tatubwe yawasosi Keliso koina, iya ekalesiya kulukuluna. ¹⁶Na kulukulune yona meuloina iloinayan kabo waunao meuloili situbwe-gogo yona kaigeda koina. Waunao kaigeda kaigeda siboma ali paisowa sipaipaisowai, mwa yona meuloina ikin yo ikaikaiwe mulolo mumugana koina.

Yawasi waluwaluna Keliso koina

¹⁷Ala Guyau esana mena yayanuwa-peimiu yo yakabi-yakaiwemiu bwaite besiele. Tabu ami miyamiya beyabeyana koina kwamiyamiya besiele siya Yaubada nige simemeliyan ali miyamiya. Ali nuwatu nige kanliyao, ¹⁸yo kateliyao siboniboniyai. Nige ali katai yabo dudulaina, kateliyao besiele veku, sikololo, mwa koina Yaubada yawasina koina silosuwala. ¹⁹Bodane sauga bwaite nige kali mwalimwaline ipapagan na siyauyaulesosi yo sisamasamalulu mumugana naenaena koina, yawasosi kaba mwalimwaline bwaite.

²⁰Na iyamo ami katai Keliso kaiwena nige besiele. ²¹Walo yawasosi, Keliso wasana kwabenalanako, yo nuwatu yawasosi siyaele Keliso koina

kana tomuliyayao siyakayakatai-yanako kolimiu. ²²Kabo sowasowana mumugana beyabeyana wagabaen, bwaite tauna kona kwamiyamiya koina, kaiwena mumuga mwakomwakotanane kana lotonan iwoyawoya-suwalagimiu yo isibasiba-yanaemiu. ²³Katemiu yo ami nuwanuwatu sowasowana siwaluwaluyoi, ²⁴yo sowasowana yawasi waluwaluna wakalaiyoi kolimiu, yawasine bwaite mumugana besiele Yaubada mumugana, dudulai yo yakayakasisina. ²⁵Mwa koina mwakota besi. Sowasowana tem kaigeda kaigeda iwalo dudulai ana tali toekalesiyayao kolili, kaiwena kita wau uloi uloi tatubwe yona kaigeda koina. ²⁶Tem kwamunamunai tabu munamunaine ikalaimiu ilalawagimiu naenaena koina. Na tabu ami munamunaine ikakabi-kalatagiwo kanasiga dabwelo isugu, ²⁷kisi Seitani ana solasola kuwolena. ²⁸Yo tomo yaiya ikewali tabu ikekwaliyoi, na nimana iyapaisowa paisowa namwanamwana koina. Yo sowasowana nimana iyapaisowa na gogo lalakina ilobai na mesabana tobubutuma isaguili.

²⁹Tabu walonaenae ami edeedede koina, na walo namwanamwali kwawalowegili na mesabana tomo siya tonuwa-polowe kwasaguili na wakabiyakaiweli ami walo namwanamwali kolili. Kamwasane koina sowasowana tomo ami walo sibenalagili yo sagu silobai. ³⁰Tabu Yaubada Yaluyaluwana me ana nuwanae ami miyamiya kaiwena, kaiwena iya ami kilakilala yakato komiu Yaubada ana gogo. Kabo wakatai yakato sauga muli mena Yeisu ana pileyoima koina ana tomoyao iyamaisaliko kwasinena koina kani ikalaiyoili. ³¹Sowasowana mumugamiu naenaeli katemiu mena wagabaegili munamunai mekanakava. Tabu walo munamunai kamikavao kolili yo tabu kwaetaetalapili-yagili. Tabu kalomagigili mumugana imiyamiya kolimiu. ³²Na sowasowana mumugamiu sibiga kamikavao kolili yo wakatekamkamna-yagili. Kamikavao ali pwanoli kolimiu kwanuwatu-pwaikili, besiele Keliso ana boita koina, Yaubada ami pwanoli inuwatu-pwaikiliko.

5 ¹Komiu Yaubada natunao ana mulolo lalakina kolimiu, mwa koina kwatonan komiu besiele iya. ²Sowasowana kwamuliya me ami yakasisi yo me ami mulolo besiele Yeisu Keliso ana mulolo kolila.

Ibomayoi yawasina yo yona italamwan kelose mena kaiwela, ana pwaoli bwalaina namwanamwana kaiwena Yaubada iyaliyaya. ³Tabu ginauli naenaena mumugana kikiuna yabo kolimiu imiyamiya, nuwana ganawali o nuwana mankikiwasi gogo kaiweli, kaiwena siya ginauli kaba mwalimwaline. Bwaimwa mumugane nige kami lonamwa kaiwena komiu Yaubada ana tomoyao yakayakasisimiu. ⁴Tabu walo kali lotonan naenaeli kwawalowalowegili, yo tabu walo bwagabwaga, tabu talawasi naenaena kaiwena komiu nige kami lonamwa. Na kwaeedede walo namwanamwali Yaubada ana kaba yaliyaya yo ana kaba kawatoki. ⁵Me ami nuwa-mayale ginauline bwaite kaiwena. Siya mumugana naenaena

siginaginauli yo siya tomankikiwasi nige ali kaba miya yabo Keliso yo Yaubada ali kaba loina koina. Na tomankikiwasine siya besiele totapwalolo kokotomo kolili. ⁶Koinaele tabu tomo ana mwakota siya edeedede bwagabwaga wakalalakalaili kulukulumi mena kwapepeili, bwaite mumugane kaiwena Yaubada ana munamunai ilalaoma siya nige kainana sibebenalan kolili. ⁷Kabo siya mumugana naenaena ana boda tabu kwalau kwapapatu kolili.

⁸Baguna kwamiyamiya boniboniyai koina na sauga bwaite kwamiyamiya Guyau ana mayale koina. Kabo ami lau sowaswana besiele mayale natunao ali lau, ⁹⁻¹⁰yo kwaloyai tawae Yaubada ana kaba yaliyaya. Kaiwena mayale uwena mumugana namwanamwana, paisowa dudulaina yo walo yawasosi. ¹¹Tabu boniboniyai mumugana kana paisowa wagogolulau koina kaiwena nige uwena ipapagan, na sowaswana kwayakenayagili mayale mena na tomo meuloili sigitai yakato mumugane naenaena. ¹²Nige sowaswana tawae tomo tupwaliyao siginauli wadam mena na yawalo-masalan, kaiwena walowennane yamwalimwaline. ¹³Tawae ginauli meuloili tapeili mayale mena sowaswana kalo-yawasosili tagite-namwanamwaili, ¹⁴kaiwena mayalene ginauli meuloina ipeiyawatagilagili na tagite-namwanamwai. Bwaite kaiwena ala wali yabo iwalo, Kowa tokenokeno kutolo boita mena, na Keliso ana mayale itunsae koliwo.

¹⁵Kabo ami lokeikeile wagitekalatan. Sowaswana me ami nuwatu dudulai, tabu komiu besiele siya toyauyaule, nigele ali nuwatu sidududulai. ¹⁶Tabu ami sauga kwayayawenuwan, kaiwena bwaite saugane koina mumugana naenaena ikaiwe. ¹⁷Miyawa yauyaule, na Guyau ana nuwatu kaiwemi wakatai namwanamwai. ¹⁸Tabu waila kaikaiwena koina kwanunuma yauyaule, kisi isiba-yanaemiu. Na sowaswana Yaluyaluwa Tabuna koina iloyapowonmiu. ¹⁹Kwawaliwali mekamikavao wali tapwalolo yo same walina yo tabe wali bui kolili. Me ami yaliyaya katemiu mena kwawali Guyau koina. ²⁰Ala Guyau Yeisu Keliso esana mena sauga meuloina wakawatoki Tamala Yaubada koina ginauli meuloili kaiweli. ²¹Sauga meuloina me ami talam yo me ami yakasisi kaiwena nuwanuwamiu Keliso kwayakasisiyan.

Tokasole tau yo sine kali loina

²²Koinaele komiu tokasole sinesineo, me ami talam wainemiyao ali loina kwamuliya besiele am muliya Keliso ana loina koina. ²³Keliso iya tomeli bodane kulukuluna mwa kaiwena tau iya sine kulukuluna. Na tomeli bodane iya Keliso yona yo Keliso iya tomeli bodane kana tolebolebo. ²⁴Tomeli bodane me ana talam Keliso ana loina imulimuliya koinaele sinesineo mekasole sowaswana me ali talam simulimuliya waineliyao ali loina sauga meuloina kolili.

²⁵Komiu tokasole tatao, wainemiyao kwamulolo kolili besiele Keliso imulolo ekalesiya koina yo yawasina italamwan kaiwena. ²⁶Yawasina italamwan, nuwanuwana ekalesiya ideuli iwaluwalu waila mena besiele wasana namwanamwana walona.^b ²⁷Keliso nuwanuwana ekalesiyane ikabi-yatabu na iyatolo manna mena besiele ekalesiyane kana gite namwanamwana, nige gai yabo, tabu yona ibabalulu, yo tabu gite yabo naenaena, na sapusapuna nige wenoweno yabo koina.^c ²⁸Yo bwaite besiele tatao ilonamwayagili waineliyao simulolo kolili besiele sibomayoi yoli simulolo kolili. Iya wainena imulolo koina ibomayoi imuloloi. ²⁹Tomo nige sowaswana ibomayoi yona ikalomagigilan, na iyakan yo igite-kalatan namwanamwai besiele Keliso iginauli kita ekalesiya kolila, ³⁰kaiwena kita yona waunao. ³¹Buki Tabu iba, “Bwaite kaiwena tau tamana yo sinana ilogabaegili yo ilau mewainena simiya-suwala yo yoli labuine siyamala kwapi kaigeda.” ³²Nuwatu bwaite kasole kaiwena didididiuna, bwaimwa iya makamakayau Keliso yo ekalesiyane ali tubwe kaiwena. ³³Na walo bwaite ilaowa kolimiu. Mwa sowaswana tomo kaigeda kaigeda wainena imulolo koina besiele ibomayoi kana mulolo yo sinene sowaswana wainena iyakasisyan.

Tama, sina yo natuliyao kali loina

6 ¹Komiu gagagiliwo, sinamiyao yo tamamiyao ali guguye kwayakasisi-yagili kaiwena kwamiyamiya Keliso manna mena. Idudulai tem besiele waginauli, ²kaiwena Buki Tabu iba, “Sinamiyao yo tamamiyao kwayakasisi-yagili.” Bwaite loinane iya loina bagubagunana waloyameli mekanakava, ³yo bwaite waloyameli iwaloba, “Na mesabana kwamiya namwanamwa na ami miya yanuwa yaulina mena yawasimiu imamalawe.” ⁴Komiu tama, tabu natumiyao kwaula-munamunaili, na wagitekalatan namwanamwaili, mumugali kwayadudulaili yo kwayakataili meli mumugana besiele Guyau ana nuwatu.

Topaisowa panpanli yo ali tautaubalao kali loina

⁵Komiu topaisowa panpanli me ami yakasisi yo me ami matausi yo me ami talam ami tautaubalao kolili, siya siloiloina-yagimiu yanuwa yaulina ana dedei koina, kwaobigaili. Me ami obiga kwapaipaisowa kolili yakato kwapaipaisowa Keliso koina. ⁶Sauga meuloina me ami kaiwe kwapaipaisowa kaiweli, yakato komiu Keliso ana topaisowa panpanli yo Yaubada ana paisowa waginaulili me ami talam yawasosi. Tabu yakato sigitagitaimiu

---

b 5:26 Walone bwaite ‘waila’ makamakayau babitaiso kaiwena. **c 5:27** Sauga bagubagunana koina tem topwaoli nuwanuwana ipwaoli kabo lami sinisinibuna ikalayama koina ipwaoli. Lamine kana gite namwanamwana, nige gai yabo, tabu yona ibabalulu, yo tabu gite yabo naenaena, na sapusapuna nige wenoweno yabo koina.

kabo kwapaisowa kaikaiwe na saugana silogabaegimiu paisowa kwalopei. ⁷Kwapaisowa me ami yaliyaya, besiele Guyau kaiwena kwapaipaisowa, na nige tomo kaiweli. ⁸Kaiwena wakatai Guyau naga tomo kaigeda kaigeda, nuwana topaisowa panpanna o nuwana tomo livalivasina, kani iyamaisa ana paisowa namwanamwana kaiwena. ⁹Na komiu tautaubalao, sowasowana mumugamiu sidudulai ami topaisowao panpanli kolili. Tabu kwayayadidigali kaiwena wakatai ami Guyau yo ali Guyau yawasosi iyaele bulibuli mena igitagitaimiu yo kita meuloila tatoyatoyawa manna mena.

Sowasowana Yaubada ana gogo kaleya kwamana kwalikwali

¹⁰Yagu walo ana kaba mwawasi kani yawalowen bwaite besiele, kwamiyamiya ala Guyau koina na mesabana ana kaiwe lalakina koina ikabi-yakaiwemiu. ¹¹Kaleya gogona meuloina Yaubada iyeliwako kolimiu kwalikwali kabo sowasowamiu kwatolo kaiwe na mesabana tabu Seitani ana nuwatu imwamwakota-yagimiu. ¹²Nige yakato takalekaleya ala tali tomo kolili, nigele, na yaluyaluwa biki simiyamiya mwayaga bwagabwaga mena me ali tobagunao yo ali kaiwe uloi uloi siya yanuwa yaulina boniboniyaina koina siloiloina.

¹³Mwa kaleya gogona kwamana meuloina Yaubada iyeliwako kolimiu kwalikwali na mesabana sowasowamiu kwatolo kaiwe sauga naenaena kaleyana koina. Saugana kaleyane imwawasi komiu ami kaba kaleya mena kwatotolo me ami kaiwe. ¹⁴Ami tolo kaikaiwene koina, ami kaleya gogona kwamana bwaite besiele. Kami wakisowa bwaite walo yawasosi iya kwapan-kalatan kasipumiu mena, tabe gamwagamwalimiu kana kokaukasi aeyan bwaite mumuga namwanamwana. ¹⁵Yo nuwadaumwali wasana kana walo-masala bwaite kaemiu kana suma. ¹⁶Ami ebeu bwaite ami meli yo koina Seitani ana wamali wedowedolili ikaukausili yo ana mayau kalakala-pulupulululi koina itabeyamateli. ¹⁷Yo Yaubada ana lebo iya kami pwaopwaom kaikaiwena, yo tabe Yaubada ana walo iya bwaite kaleya kelepana bwaimwa Yaluyaluwa Tabuna iyeyawako kolimiu. Wakalaili na kwatolo kaiwe kolili. ¹⁸Yo sauga meuloina wakawakawanoi Yaluyaluwa Tabuna ana kaiwe koina. Sowasowana ami kawanoi meuloili kwaolegili Yaubada koina na mesabana isaguimiu. Manimiyao silala na tabu ami kawanoi kwalolopei Yaubada ana tomoyao kaiweli.

¹⁹Tabe kaiwegu wakawakawanoi. Wakawanoi na tem saugana yaedeede Yaubada yagu walo iyelima na meyagu katepatu Yaubada ana nuwatu wadawadamna yayawasayan. Nuwatu wadawadamnane kana katai bwaite, tomo meuloili sowasowali lebo silobai wasana namwanamwana koina, tomo Yudiya yo tabe siya nige tomo Yudiya kolili. ²⁰Yaubada iyawasayauma yakato wasa namwanamwana sabi yawasana.

Mwa bwaite kaiwena yau ele nume pan mena. Tem sowasowana wakawanoi kaiwegu na me yagu katepatu wasana namwanamwana yawalo-masalan tomo kolili besiele Guyau ana walo kolyau.

Walo ana kaba mwawasi

²¹Tikiko, iya kalakava namwanamwana yo Yaubada ana topaisowa namwanamwana, naga kani ami wasa iyeyawa kaiwegu na wakatai gubesi yagu miyamiya kana koleya. ²²Bwaite iya kaiwena yayawasa ilalaowa kolimiu, na mesabana wakatai ama miyamiya na tabe ikabi-yakaiwemiu. ²³Yakawanoi Tamala Yaubada yo Guyau Yeisu Keliso katemiu sikabi-yadaumwalili, yo ami meli sikabiyakaiwe na sisaguimiu kwaemulomulolo-wagimiu. ²⁴Taba yakawanoi siya sauga meuloina ala Guyau simulolo koina. Kani Yaubada ana walo-mulolo silobai. Yau Paulo.